

Nr 2.

Av herr **Byström**, om ändrad lydelse av 33 § riksdagsordningen.

Vår grundlag föreskriver, som bekant, att i vardera av Riksdagens kamrar skola vara talman och vice talman, vilka utnämnas av Konungen.

Under första tiden av det riksdagsskick, som vidtog 1866, och ganska långt framåt var det säkerligen tillräckligt och tillfredsställande, att vardera kammaren hade sin talman och sin vice talman. Men allt eftersom tiden skridit framåt och vårt parlamentariska liv och vårt riksdagsarbete utvecklats, ha ökade anspråk ställts på riksdagsmännen och då icke minst på talmännen. Mängden och längden av Kungl. Maj:ts propositioner, av riksdagsmäns motioner och av öfriga ärenden samt mängden och längden av talen och anförandena i kamrarna ävensom plenas längd och mängd och själva riksdagarnas längd lägga allt större och större krav på talmännens krafter och skicklighet.

Om, såsom ju hände vid senaste riksdagen, talmannen av sjukdom blir hindrad att leda förhandlingarna i kammaren, så blir vice talmannen ensam att sköta en så maktpåliggande och ihärdig syssla som detta är, i synnerhet under senare hälften av riksdagen. Eller om vice talmannen — såsom ju hände för ej så länge sedan — blir av sjukdom hindrad att vara i kammaren, så blir talmannen ensam om sin ansvarsfulla och krävande avdelning i riksdagsarbetet.

Såsom helt naturligt är, utser Konungen till talmän sådana personer bland Riksdagens ledamöter, vilka länge deltagit i statslivets allmänna angelägenheter, och som genom gagnande verksamhet och framstående egen-skaper vunnit stadgat förtroende. Men till detta hava de vanligtvis kommit först vid ganska mogen ålder. Om sålunda deras förtjänster och

erfarenheter äro stora, så är därmed icke sagt, att deras kroppskrafter äro i motsvarande grad stora, och om de äro det vid den tid, då en talman först intager talmansstolen, dröjer det nog icke så länge, förrän även han börjar känna årens tyngd. Dock må här sägas, att de senare årens talmän visat sig vara i besittning av även stor kroppslig vigör för att kunna vid många och långa sammanträden fylla sina uppgifter.

Såsom vårt politiska liv utvecklats sig synes det vara lämpligt, att de män, som vid talmansbordet skola dels leda förhandlingarna och dels uppbära den heder, som tillkommer talmansskapet, bliva tre i vardera kammaren. Det finnes nu tre riksdagspartier, och man kunde ju, om man så vill och om man från övriga synpunkter finner det lämpligt, taga en talman eller vice talman från vardera partiet.

I utlandet finnas också förebilder till detta.

Frågan om ökandet av antalet vice talmän har förut varit föremål för motion i Riksdagen. År 1891 t. ex. väcktes i Andra kammaren en motion, varur följande må anföras:

»Det enligt grundlagen föreskrivna förfaringssättet att utse talmän har visserligen hittills utan annan olägenhet än farhågan kunnat fortfara, men under denna riksdag hava förhållanden redan inträffat, vilka äro ganska varnande, nämligen att talmannen i Första kammaren och vice talmannen i Andra kammaren insjuknat, och man kan hava anledning frukta, att sådant skulle kunna inträffa icke allenast för det närvarande med endera eller båda av de ännu friska talmännen, utan även framdeles, att båda i endera kammaren bleve genom sjukdom eller andra omständigheter urståndssatta att leda kammarens överläggningar, varav måste följa, antingen att kammarens och i viss mån Riksdagens arbete för längre eller kortare tid måste avstanna, eller andra åtgärder vidtagas, som icke finna något stöd i riksdagsordningen.»

Sedan denna motion förevar har visserligen lagen något ändrats, men behovet av ökat antal talmän står dock kvar. Motionen ifråga yrkade också, att kamrarna skulle själva få utse sina talmän. I Första kammaren förelåg en motion, som yrkade på att två vice talmän i vardera kammaren skulle utnämnas.

I ett yttrande i Första kammaren 1891 av en av konstitutionsutskottets medlemmar heter det: »Konstitutionsutskottets samtliga ledamöter voro ense därom, att en sådan förändring av grundlagen vore lämplig och av behovet påkallad.»

I riksdagen var man åtminstone i allmänhet av samma mening. Men

under det Första kammaren kunde godtaga förslaget om att två vice talmän i vardera kammaren utsågos, ville Andra kammaren därtill hava lagt Riksdagens rätt att själv välja talmän. Genom denna sammankoppling av ärendena förföll frågan. Och torde det väl nu vara bäst att varje fråga avgöres för sig. Nu synes ock finnas en ganska allmän och enig mening om, att frågan bör lösas på sätt som föreslås i denna motion, om man nämligen får döma från yttranden av olika riksdagsmän och av uttalanden, som gjorts i tidningar som representera olika politiska åskådningar. Och kunde det anses nödigt exempelvis redan 1891 att öka antalet talmän, huru mycket mera behöfligt är icke detta nu, då riksdagsarbetet blivit så omfattande som nu är fallet. Om man till exempel jämför »Register öfver Riksdagens protokoll med bihang» för år 1893 med registret omkring tjugu år senare eller med »Register öfver Riksdagens protokoll med bihang» för år 1912, så finner man, att det förra upptager allenast 183 sidor, under det att det senare omfattar icke mindre än 414 sidor. Ärendenas mängd har sålunda storligen förökats på dessa 20 år.

I fråga om arbetet inom utskotten så har det ökade antalet frågor och ärenden där redan tagit större antal ledamöter av Riksdagen i anspråk än förr. Detta har kunnat ske därigenom att utskottens antal ökats. Vad som i detta avseende i början av 1866 års riksdagsskick var tillräckligt, har sedan visat sig vara otillräckligt. Så kan ock sägas om antalet talmän.

Utom det yttrande jag gör här nedan, anhåller jag vördsamt att konstitutionsutskottet måtte vidtaga de övriga paragrafförändringar, som möjligen kunna bliva en följd, därest min framställning, såsom jag hoppas, vinner bifall.

På grund av vad jag nu anfört vågar jag föreslå,

att Riksdagen ville besluta, att § 33 i Riksdagsordningen måtte få följande förändrade lydelse:

1. Så snart Riksdagen sammanträtt och berättelse om förloppet av den i nästföregående paragraf mom. 1 föreskrivna granskning blivit av chefen för justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad kamrarna, var i vad dess ledamöter angår, låte Konungen för vardera kammaren tillkännagiva, vilken bland dess ledamöter förordnats till talman och vilka två till vice talmän.

2. Då i något av de fall, som i 91, 92, 93 och 94 §§ regeringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma grundlags 95 § nämnda vederbörandes kallelse sammanträder, äger vardera kammaren att, inom sig, välja talman och två vice talmän.

3. Innan sådant tillkännagivande, varom i mom. 1 förmäles, eller val enligt mom. 2 ägt rum, föres i vardera kammaren ordet av den därstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, där två eller flera ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den av dem, som är till levnadsåren äldst.

4. Vid samtidigt förfall för både talmannen och vice talmännen i någon av Riksdagens kamrar, utses under enahanda ordförandeskap, som nyss är nämnt, en av kammarens övriga ledamöter att tjänstgöra såsom talman, till dess förfallet upphört.

Stockholm den 16 jan. 1913.

J. Byström.